

Oljefondets naivitet

 klassekampen.no/utgave/2022-03-09/debatt-oljefondets-naivitet

Victor Lund Shammás, førsteamanuensis, Institutt for sosiologi og sosialt arbeid, Universitetet i Agder

Allerede i Ukraina-krigens første døgn tok flere til orde for at Oljefondet burde selge seg ut fra Moskva-børsen. Oljefondets direktør Nicolai Tangen satte seg imidlertid på bakbeina. Han mente det ville være å gi oligarkene en gavepakke. Vi «sitter stille», som han sa til Dagbladet.

Men Tangens analyse var grunnleggende feil. Putin innførte tirsdag i forrige uke en presidentordre som forbyr vestlige selskaper å selge seg ut av russisk økonomi. SWIFT-utestengingen gjør at det blir vanskelig å flytte penger fra russisk børs til Norge. I stedet for å selge til en noe redusert pris, får nok dermed ikke Oljefondet selge i det hele tatt. Kursene til fondets aksjeholdninger på Moskva-børsen har dessuten sunket betraktelig i mange tilfeller. Det er i det hele tatt tvilsomt om Norge noen gang får disse verdiene tilbake.

Tangens nøling kan dermed ha bidratt til å koste Norge rundt 25 milliarder kroner. Det virker ikke som noe av fondets beholdning er blitt solgt siden statsminister Støre beordret sin egen «frys» under krigens første helg.

Hadde Oljefondet begynt nedsalget allerede i krigens første døgn, da kritikerne tok til orde for det – gjerne i det stille til å begynne med – hadde Norge nok kunnet hente hjem mange milliarder i verdier. Man kunne til og med annonsert de politiske beveggrunnene i ettertid.

Det kan virke petimetersk å henge seg opp i disse detaljene mens Ukrainas folk lider under den russiske militarismens åk. Men pengene fra nedsalget kunne man brukt til å opprette et norsk «Ukraina-fond», med sårt tiltrengte midler til humanitær bistand. Det bør vi uansett gjøre.

Har ikke Oljefondet en såpass langsiktig investeringshorisont at alt til syvende og sist vil falle heldig ut for Tangen og fondet? Putins nedsalgsfrys er nok i realiteten en fordekt appropriasjon av vestlige eiendeler. Samtidig er premisset for en slik innvending at selskapene Oljefondet eier, vil overleve på lang sikt. Det er høyst usikkert. Russisk økonomi raser nedover nå. Man har i alle tilfeller mistet muligheten til å reelt trekke seg ut – og det burde man strengt tatt hatt den geopolitiske teft og kompetanse i verdens største «sovereign wealth fund» til å forutse.

Konklusjon: Det kan koste dyrt å lytte til milliardærer som insisterer på et kunstig skille mellom politikk og finans. Og som filosofen Slavoj Žižek har påpekt ved flere anledninger, kan det vise seg at det mest naive i denne verden er å holde på sin hardbarkede realisme: Av og til er det idealistene som er de sanne realister.